

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (virspalāta)

2012. gada 5. jūnijā *

Kopējā lauksaimniecības politika — Vienotā platībmaksājuma shēma — Regula (EK) Nr. 1973/2004 — 138. panta 1. punkts — Atbalsta nepiešķiršana nepareizu ziņu par platībām norādīšanas gadījumā — Šī suda administratīvais vai krimināltiesiskais raksturs — Dubultās sodīšanas aizliegums — Princips “ne bis in idem”

Lieta C-489/10

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Sąd Najwyższy* (Polija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2010. gada 27. septembrī un kas Tiesā reģistrēts 2010. gada 12. oktobrī, kriminālprocesā pret

Lukasz Marcin Bonda.

TIESA (virspalāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs V. Skouris [*V. Skouris*], palātu priekšsēdētāji A. Tizzano [*A. Tizzano*], H. N. Kunja Rodrigues [*J. N. Cunha Rodrigues*], K. Lēnartss [*K. Lenaerts*], Ž. K. Bonišo [*J.-C. Bonichot*] un A. Prehala [*A. Prechal*], tiesneši A. Ross [*A. Rosas*], R. Silva de Lapuerta [*R. Silva de Lapuerta*], K. Šimans [*K. Schiemann*], E. Borgs Bartets [*A. Borg Barthet*] (referents), L. Bejs Larsens [*L. Bay Larsen*], M. Bergere [*M. Berger*] un E. Jarašūns [*E. Jarašiūnas*],

ģenerālvokāte J. Kokote [*J. Kokott*],

sekretāre K. Štranca-Slavičeka [*K. Sztranc-Sławiczek*], administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2011. gada 4. oktobra tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- *L. M. Bonda* vārdā – *J. Markowicz*, advokat,
- Polijas valdības vārdā – *M. Szpunar*, *D. Krawczyk* un *B. Majczyna*, pārstāvji,
- Austrijas valdības vārdā – *C. Pesendorfer*, pārstāve,
- Eiropas Komisijas vārdā – *A. Bouquet* un *A. Szymkowska*, pārstāvji,

noklausījusies ģenerālvokātes secinājumus 2011. gada 15. decembra tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

* Tiesvedības valoda – poļu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Komisijas 2004. gada 29. oktobra Regulas (EK) Nr. 1973/2004, ar kuru nosaka sīki izstrādātus noteikumus Padomes Regulas (EK) Nr. 1782/2003 piemērošanai attiecībā uz šīs Regulas IV un IV a) sadaļā minētajām atbalsta shēmām un atmatā atstātas zemes izmantošanu izejvielu ražošanai (OV L 345, 1. lpp.), 138. panta 1. punktu.
- 2 Šis lūgums ir izteikts lietā, kura ierosināta pret *L. M. Bonda* saistībā ar tā īstenoto krāpšanu, deklarējot lauksaimniecības platību, par kuru iespējams saņemt vienoto platībmaksājumu.

Atbilstošās tiesību normas

Starptautiskās tiesības

- 3 Atbilstoši Strasbūrā 1984. gada 22. novembrī parakstītā Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 7. protokola (turpmāk tekstā – “7. protokols”) 4. panta 1. punktam:

“Nevienu nedrīkst no jauna tiesāt vai sodīt krimināllietā tajā pašā valstī par noziegumu, par kuru viņš jau ir ticis attaisnots vai notiesāts ar galīgu spriedumu saskaņā ar šīs valsts likumu un soda izciešanas noteikumiem.”

Savienības tiesības

Regula (EK, Euratom) Nr. 2988/95

- 4 Padomes 1995. gada 18. decembra Regulas (EK, Euratom) Nr. 2988/95 par Eiropas Kopienu finanšu interešu aizsardzību (OV L 312, 1. lpp.) preambulas ceturtajā, piektajā, devītajā, desmitajā un divpadsmitajā apsvērumā ir noteikts:

“tā kā, lai efektīvi apkarotu krāpšanu, kas kaitē Kopienas finansiālajām interesēm, visās Kopienas politikas jomās jāievieš vienots tiesību normu kopums;

tā kā šai regulai atbilstošajos nozaru noteikumos paredzēta nelikumīga rīcība un ar to saistītie administratīvie pasākumi un sodi;

[..]

tā kā Kopienas pasākumi un sodi, kas paredzēti saskaņā ar kopējās lauksaimniecības politikas mērķiem, ir palīdzības sistēmu sastāvdaļa; tā kā sodu konkrētie mērķi neiespaido to, kā dalībvalstu kompetentās iestādes attiecīgo saimnieciskās darbības subjektu darbību vērtē krimināltiesiskā aspektā; tā kā gadījumos, kad mērķi nav izdevies sasniegt ar profilakses pasākumiem, pasākumu iedarbība jānodrošina ar Kopienas noteikumu tūlītēju piemērošanu un visu Kopienas pasākumu pilnīgu piemērošanu;

tā kā ne tikai saskaņā ar vispārējo taisnīguma principu un proporcionālītātes principu, bet arī pēc principa *ne bis in idem*, ievērojot *acquis communautaire* un šīs regulas spēkā stāšanās brīdī pastāvošos īpašos Kopienas noteikumus, jāpieņem attiecīgi noteikumi, lai novērstu to, ka sakrīt vienām un tām pašām personām par vieniem un tiem pašiem pārkāpumiem uzliktie Kopienas finansiālie sodi un dalībvalsts kriminālsodi;

[..]

tā kā šīs regulas piemērošana neskar dalībvalstu krimināllikumu piemērošanu.”

5 Šīs regulas 1. pantā ir paredzēts:

“1. Eiropas Kopienu finansiālo interešu aizsardzībai ar šo tiek pieņemti vispārīgi noteikumi par vienveida pārbaudēm un administratīviem pasākumiem un sodiem, kas saistīti ar Kopienas tiesību pārkāpumiem.

2. “Pārkāpums” nozīmē Kopienas tiesību normas pārkāpumu, ko rada kāda saimnieciskās darbības subjekta rīcība vai nolaidība, kas kaitē vai varētu kaitēt Kopienu budžetam vai to pārvaldītiem budžetiem: mazinot vai zaudējot ienākumus no Kopienu vārdā tieši izveidotajiem pašu resursiem vai veicot nepamatotus izdevumus.”

6 Saskaņā ar šīs pašas regulas 2. pantu:

“1. Administratīvās pārbaudes, pasākumus un sodus piemēro tiktāl, ciktāl tie vajadzīgi, lai nodrošinātu Kopienas tiesību aktu pareizu piemērošanu. Tiem jābūt iedarbīgiem, samērīgiem ar nodarījumu un jāattur no pārkāpumiem, tādējādi pietiekami jāaizsargā Kopienas finansiālās intereses.

2. Nav piemērojami administratīvi sodi, kas Kopienas tiesību aktos nav bijuši paredzēti pirms notikušā pārkāpuma. Ja Kopienas noteikumi, kas paredz administratīvus sodus, vēlāk ir grozīti, ar atpakaļejošu spēku piemēro saudzīgākos noteikumus.

3. Kopienas tiesību aktos nosaka, kādiem un ar kādu darbības jomu jābūt administratīvajiem pasākumiem un sodiem, kas vajadzīgi konkrēto noteikumu pareizai piemērošanai, ņemot vērā pārkāpuma veidu un smagumu, piešķirto vai saņemto labumu un atbildības pakāpi.

4. Kopienas pārbaūžu, pasākumu un sodu piemērošanas kārtību regulē dalībvalstu tiesību akti, ievērojot attiecīgos Kopienas tiesību aktus.”

7 Regulas Nr. 2988/95 4. pantā ir noteikts:

“1. Pārkāpuma gadījumā nelikumīgi iegūtais labums atgūstams:

- uzliekot pienākumu samaksāt vai atmaksāt summas, kas nav samaksātas vai ir nelikumīgi saņemtas,
- pilnīgi vai daļēji liedzot garantijas, kas dotas, atbalstot lūgumu piešķirt labumu, vai avansa saņemšanas brīdī.

2. Piemērojot 1. punktā minētos pasākumus, atgūst tikai iegūtos labumus, un, ja tā paredzēts, procentus, ko var noteikt pēc vienotas likmes.

3. Ja konstatēts, ka darbības nolūks ir iegūt labumu pretēji attiecīgajā gadījumā piemērojamo Kopienas tiesību aktu mērķiem, labuma saņemšanai vajadzīgos apstākļus radot mākslīgi, šo labumu atbilstoši gadījumam nepiešķir vai atsauc.

4. Šajā pantā paredzētie pasākumi nav uzskatāmi par sodiem.”

8 Minētās regulas 5. panta redakcija ir šāda:

“1. Par tīšu pārkāpumu vai pārkāpumu nolaidības dēļ var uzlikt šādus administratīvus sodus:

- a) administratīvu naudassodu;

- b) maksājumu, kas ir lielāks par nelikumīgi iegūtajām vai ieturētajām summām, vajadzības gadījumā pierēķinot procentus; papildu summu aprēķina pēc procentu likmes, kas nosakāma īpašos noteikumos, un tā nedrīkst pārsniegt summu, kas nepieciešama kā soda līdzeklis;
- c) Kopienas noteikumos piešķirta labuma pilnīgu vai daļēju atcelšanu, pat ja saimnieciskās darbības subjekts nelikumīgi iedzīvojies tikai no kādas labuma daļas;
- d) labuma uzteikšanu vai atcelšanu uz kādu laiku pēc pārkāpuma izdarīšanas;
- e) dalībai Kopienas palīdzības sistēmā vajadzīgā apstiprinājuma vai atzinuma pagaidu atcelšanu;
- f) tiesību aktu nosacījumu izpildei paredzētās garantijas vai ķīlas atņemšanu vai nelikumīgi piešķirtas garantijas summas atlīdzināšanu;
- g) citus ekonomiskus līdzīga veida un apmēra sodus, kas paredzēti Padomes pieņemtajos nozaru noteikumos, ievērojot attiecīgo nozaru konkrētās prasības un saskaņā ar izpildpilnvarām, ko Padome piešķirusi Komisijai.

2. Neskarot noteikumus, kas izklāstīti šīs regulas spēkā stāšanās brīdī pastāvošajos nozaru noteikumos, par citiem pārkāpumiem var uzlikt tikai 1. punktā paredzētos sodus, kuri nav līdzvērtīgi kriminālsodiem, ja šiem sodiem ir būtiska nozīme likumības nodrošināšanā.”

9 Regulas Nr. 2988/95 6. pantā ir noteikts:

“1. Neskarot Kopienas administratīvos pasākumus un sodus, kas noteikti, pamatojoties uz šīs regulas spēkā stāšanās brīdī pastāvošajiem nozaru noteikumiem, ar kompetentās iestādes lēmumu var pārtraukt finansiālo sodu, piemēram, administratīvo naudassodu piemērošanu, ja pret attiecīgo personu sakarā ar vieniem un tiem pašiem faktiem sāka krimināllietu. Līdz ar administratīvās lietas pārtraukšanu pārtrūkst 3. pantā paredzētais noilguma termiņš.

2. Ja krimināllietu neturpina, atsākama pārtrauktā administratīvā lieta.

3. Pēc krimināllietas izbeigšanas pārtrauktā administratīvā lieta atsākama, ja vien to neliedz darīt vispārējie tiesiskie principi.

4. Ja administratīvā procedūra ir atsākta, administratīvā iestāde nodrošina to, ka tiek uzlikts sods, kas vismaz līdzvērtīgs attiecīgajos Kopienas noteikumos paredzētajiem, un var ņemt vērā tiesas iestāžu sodus, kas tai pašai personai piespriesti sakarā ar vieniem un tiem pašiem faktiem.

5. Šā panta 1. līdz 4. punkts neattiecas uz finansiāliem sodiem, kas ir finansiālā atbalsta sistēmu būtiska sastāvdaļa un kurus var uzlikt neatkarīgi no kriminālsodiem, ja un ciktāl tie nav līdzvērtīgi šādiem sodiem.”

Regula (EK) Nr. 1782/2003

- 10 Padomes 2003. gada 29. septembra Regulas (EK) Nr. 1782/2003, ar ko izveido kopīgus tiešā atbalsta shēmu noteikumus saskaņā ar kopējo lauksaimniecības politiku un izveido dažas atbalsta shēmas lauksaimniekiem, un groza Regulas (EEK) Nr. 2019/93, (EK) Nr. 1452/2001, (EK) Nr. 1453/2001, (EK) Nr. 1454/2001, (EK) Nr. 1868/94, (EK) Nr. 1251/1999, (EK) Nr. 1254/1999, (EK) Nr. 1673/2000, (EEK)

Nr. 2358/71 un (EK) Nr. 2529/2001 (OV L 270, 1. lpp., un kļūdu labojums – OV 2004, L 94, 70. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar Komisijas 2005. gada 26. janvāra Regulu (EK) Nr. 118/2005 (OV L 24, 15. lpp.; turpmāk tekstā – “Regula Nr. 1782/2003”), preambulas 21. apsvērumā ir paredzēts:

“Atbalsta shēmas saskaņā ar kopējo lauksaimniecības politiku paredz tiešu atbalstu ienākumiem, jo īpaši, lai nodrošinātu pietiekami augstu dzīves līmeni lauku iedzīvotājiem. Šis mērķis ir cieši saistīts ar lauku rajonu uzturēšanu. Lai novērstu Kopienas līdzekļu nepareizu sadali, atbalsta maksājumus nemaksā lauksaimniekiem, kuri ir mākslīgi radījuši apstākļus, kas vajadzīgi tādu maksājumu ieguvei.”

11 Saskaņā ar Regulas Nr. 1782/2003 24. panta noteikumiem:

“1. Neierobežojot maksājumu samazinājumus un nepiešķiršanu, kā paredzēts šīs regulas 6. pantā, ja atklājas, ka lauksaimnieks neatbilst nosacījumiem, kas saistīti ar atbalsta piešķiršanu, kā paredzēts šajā regulā vai Regulas (EK) Nr. 1259/1999 2.a pantā, maksājumu vai maksājuma daļu, kuru piešķir vai kuru jāpiešķir un par kuru atbalsta piešķiršanas nosacījumi ir ievēroti, samazina un nepiešķir gadījumos, kas jānosaka saskaņā ar šīs regulas 144. panta 2. punktā minēto procedūru.

2. Samazinājuma procentuālā daļa ir atšķirīga atkarībā no atklātās neatbilstības nopietnības, apjoma, pastāvības un atkārtotības un var novest pie pilnīgas maksājuma nepiešķiršanas no vienas vai vairākām atbalsta shēmām par vienu vai vairākiem kalendārajiem gadiem.”

Regula Nr. 1973/2004

12 Regulas Nr. 1973/2004 preambulas 69. apsvērumā ir noteikts:

“[...] Regulas [...] Nr. 1782/2003 143. panta b) punkts ļauj Čehijas Republikai, Igaunijai, Kiprai, Latvijai, Lietuvai, Ungārijai, Maltai, Polijai, Slovākijai un Slovēnijai (jaunajām dalībvalstīm) aizvietot tiešos maksājumus ar vienreizējiem maksājumiem (“vienas platības maksājumu shēma”). Tāpēc Čehijas Republikai, Igaunijai, Kiprai, Latvijai, Lietuvai, Ungārijai, Polijai un Slovākijai ir jāizdara izvēle. Tādēļ jānosaka detalizēti nosacījumi vienas platības maksājumu shēmas pielietošanai.”

13 Šīs regulas 138. pantā ir paredzēts:

“1. Izņemot *force majeure* gadījumus vai ārkārtas gadījumus, kā definēts Regulas (EK) Nr. 796/2004 72. pantā, [ja] administratīvu vai neatliekamam pārbaužu laikā tiek konstatēta izveidotā atšķirība starp deklarētajām un noteiktajām platībām Regulas (EK) Nr. 796/2004 2. panta 22. punktā, [un ja] šī atšķirība ir vairāk kā 3 %, bet mazāk kā 30 % no noteiktās platības, apjomi, kuri garantēti pēc viena platības maksājuma shēmas, par attiecīgo gadu tiks samazināti divreiz.

Ja starpība ir lielāka par 30 % no noteiktās platības, netiek garantēta palīdzība par attiecīgo gadu.

Ja starpība ir vairāk kā 50 %, zemnieks tiek izslēgts no palīdzības saņemšanas apjomam, kas atbilst starpībai starp deklarēto un noteikto platību. Apjoms tiks veikts pret palīdzības maksājumu, kuram zemnieks ir pilnvarots, piemērojot pieteikumu, kuru viņš ir veicis trīs kalendāro gadu laikā pēc veiktā konteksta.

2. Kad ir starpība starp deklarēto un noteikto platību, rodas neprecizitātes, kuras notikušas starptautiskā līmenī, palīdzība, kuru zemnieks būtu saņēmis, netiks garantēta uz attiecīgo kalendāro gadu. [Kad starpība starp deklarēto un noteikto platību ir radusies tīši pieļautas neprecizitātes dēļ, palīdzība, kuru zemnieks būtu saņēmis, netiks garantēta attiecīgajā kalendārajā gadā].

Vēl vairāk, gadījumos, ja starpība ir vairāk kā 20 % no noteiktās platības, zemnieks tiek izslēgts no palīdzības saņemšanas tādā mērā, kas attiecas uz starpību starp deklarēto un noteikto platību. Apjoms atkal jānosaka iesniegto pieteikumu kontekstā trīs kalendāro gadu laikā.

3. Iemesls, kāpēc tiek ieviestas noteiktas platības Regulas (EK) Nr. 796/2004 2. panta 22. punkta un Regulas (EK) Nr. 1782/2003 143.b panta 5. punkta un 143.b panta 6. punkta 1. daļas un 137. panta kontekstā. [Apstiprinātās platības Regulas (EK) Nr. 796/2004 2. panta 22. punkta izpratnē noteikšanai ir piemērojami Regulas [...] Nr. 1782/2003 143.b panta 5. punkts un 143.b panta 6. punkta 1. daļa un [šīs regulas] 137. pants.]”

Polijas tiesiskais regulējums

- 14 1997. gada 6. jūnija likuma par kriminālkodeksu (*Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny, Dz. U., 1997, Nr. 88, 553. pozīcija*) 297. panta 1. punktā ir noteikts:

“Personu, kura ar mērķi savā vai kādas citas personas labā saņemt no bankas vai kādas organizatoriskas vienības, kas atbilstoši tiesību aktiem veic līdzīgu saimniecisko darbību, vai no kādas organizācijas vai institūcijas, kas pārvalda valsts līdzekļus, kredītu, aizdevumu, drošības naudu, garantiju, akreditīvu, dotāciju, subsīdiju, bankas apstiprinājumu no drošības naudas, garantijas vai līdzīga finanšu pakalpojuma izrietošajām saistībām ar noteiktu ekonomiska rakstura mērķi, elektronisku maksājuma instrumentu vai publisko iepirkumu, ir iesniegusi viltotu, izmainītu, nepatiesu vai krāpnieciska rakstura informāciju saturošu dokumentu vai krāpniecisku rakstveida deklarāciju attiecībā uz apstākļiem, kuriem ir izšķiroša nozīme iepriekš minētā finanšu atbalsta, maksāšanas instrumenta vai iepirkuma saņemšanā, soda ar brīvības atņemšanas sodu no trīs mēnešiem līdz pieciem gadiem.”

- 15 Saskaņā ar 1997. gada 6. jūnija likuma par kriminālprocesa kodeksu (*Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego, Dz. U., 1997, Nr. 89, 555. pozīcija; turpmāk tekstā – “Kriminālprocesa kodekss”*) 17. panta 1. punkta 7. un 11. apakšpunktu:

“Procesu neierosina vai gadījumā, ja tas jau ir ierosināts, izbeidz, ja:

[..]

ir galīgi izbeigts vai jau ir ierosināts kriminālprocess attiecībā uz tiem pašiem faktiskajiem apstākļiem un to pašu personu,

[..]

pastāv citi apstākļi, kas neļauj ierosināt procesu.

[..]”

Pamatlieta un prejudiciālais jautājums

- 16 2005. gada 16. maijā *L. M. Bonda* iesniedza *Biuro Powiatowe Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa* (Lauksaimniecības restrukturizācijas un modernizācijas aģentūras reģionālā nodaļa, turpmāk tekstā – “reģionālā nodaļa”) pieteikumu par vienotā platībmaksājuma saņemšanu par 2005. gadu.
- 17 Šajā pieteikumā viņš nepareizi deklarēja apstrādātās lauksaimniecības platības un šajās platībās audzētos kultūraugus, norādot pārāk lielu lauksaimniecībā izmantoto platību – 212,78 ha 113,49 ha vietā.
- 18 2006. gada 25. jūnijā reģionālās nodaļas vadītājs, pamatojoties uz Regulas Nr. 1973/2004 138. panta 1. punktu, pieņēma lēmumu, ar kuru, pirmkārt, atteica *L. M. Bonda* vienotā platībmaksājuma saņemšanu par 2005. gadu un, otrkārt, kā sodu piemēroja viņam tiesību uz vienoto platībmaksājumu zaudēšanu uz trim gadiem, kas seko gadam, kurā bija iesniegts pieteikums ar nepareizām ziņām, par summu, kas atbilst starpībai starp reālo un deklarēto platību.

- 19 Ar 2009. gada 14. jūlija spriedumu *Sąd Rejonowy w Goleniowie* [Goleņovas rajona tiesa] saskaņā ar 1997. gada 6. jūnija likuma par kriminālkodeksu 297. panta 1. punktu notiesāja *L. M. Bonda* par krāpšanu saistībā ar subsīdijām, jo viņš ar mērķi iegūt subsīdijas bija nepatiesi norādījis apstākļus, kuriem ir izšķiroša nozīme vienotā platībmaksājuma saņemšanā. Līdz ar to *L. M. Bonda* tika piespriests nosacīts brīvības atņemšanas sods uz astoņiem mēnešiem ar pārbaudes laiku uz diviem gadiem, kā arī naudas sods 80 dienu darba algas apmērā (vienas dienas alga ir PLN 20).
- 20 Par šo spriedumu *L. M. Bonda* iesniedza apelācijas sūdzību *Sąd Okręgowy w Szczecinie* (Ščecinas apgabaltiesa), kura to atcēla un atzina, ka kriminālprocess nav pieļaujams, jo *L. M. Bonda* tās pašas rīcības dēļ jau bija piemērots administratīvais sods. Līdz ar to šī tiesa ar 2010. gada 19. marta nolēmumu atbilstoši Kriminālprocesa kodeksa 17. panta 1. punkta 11. apakšpunktam atzina tiesvedību par izbeidzamu pirms sprieduma taisīšanas un izbeidza kriminālprocesu.
- 21 *Prokurator Generalny* (ģenerālprokurors) iesniedza kasācijas sūdzību par šo nolēmumu *Sąd Najwyższy* (Augstākā tiesa), norādot uz būtisku iepriekš minētā 17. panta 1. punkta 11. apakšpunktā ietvertā procesuālā noteikuma pārkāpumu.
- 22 *Sąd Najwyższy* ir norādījusi, ka, kaut arī nav šaubu, ka rīcība, kuras dēļ *L. M. Bonda* tika piemērots Regulas Nr. 1973/2004 138. panta 1. punktā paredzētais pasākums, ir tā pati, kas ir bijusi kriminālsodāmības priekšmets, tā tomēr uzskata, ka, ciktāl pret *L. M. Bonda* ierosinātajā kriminālprocesā pieņemtais nolēmums par tiesvedības izbeigšanu pirms sprieduma taisīšanas ir balstīts uz Kriminālprocesa kodeksa 17. panta 1. punkta 11. apakšpunktu, tas ir atzīstams par kļūdainu.
- 23 *Sąd Najwyższy* būtībā uzskata, ka tikai Kriminālprocesa kodeksa 17. panta 1. punkta 7. apakšpunkts var būt atbilstošs juridisks pamats iepriekš minētā procesa izbeigšanai. Līdz ar to, lai varētu pieņemt nolēmumu pamatlietā, būtu jānosaka, vai reģionālā biroja ierosināto procesu var uzskatīt par tādu, kuram ir krimināltiesisks raksturs šīs tiesību normas izpratnē. Iesniedzējtiesa šajā ziņā ir precizējusi, ka, kaut arī, veicot gramatisku šīs tiesību normas interpretāciju, uz šo jautājumu būtu jāatbild noliedzīgi, šo tiesību normu tomēr ir jāinterpretē, ievērojot 7. protokola 4. panta 1. punktu.
- 24 Šādos apstākļos *Sąd Najwyższy* uzskata, ka ir jāizvērtē attiecīgajam lauksaimniekam atbilstoši Regulas Nr. 1973/2004 138. panta 1. punktam piemērotā soda tiesiskais raksturs.
- 25 Uzskatot, ka tajā izskatāmā strīda atrisinājums ir atkarīgs no iepriekš minētā 138. panta interpretācijas, *Sąd Najwyższy* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

“Kāds tiesiskais raksturs ir [Regulas Nr. 1973/2004] 138. pantā paredzētajam sodam, saskaņā ar kuru lauksaimnieks par gadiem, kas seko tam gadam, kurā viņš ir nepatiesi deklarējis platības lielumu, kas ir [vienotā platībmaksājuma] pamatā, nesaņem tiešos maksājumus?”

Par prejudiciālo jautājumu

- 26 Ar uzdoto jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Regulas Nr. 1973/2004 138. panta 1. punkts ir interpretējams tādējādi, ka šī noteikuma otrajā un trešajā daļā paredzētie pasākumi – atbilstoši kuriem lauksaimnieks nesaņem atbalstu par gadu, kurā tas ir nepatiesi deklarējis platību, par kuru tam ir tiesības pretendēt uz atbalstu, un par summu, kas atbilst starpībai starp deklarēto platību un apstiprināto platību, tiek samazināts tā atbalsta apmērs, uz kuru tam būtu bijušas tiesības pretendēt nākamajos trīs kalendārajos gados, – ir uzskatāmi par krimināltiesiska rakstura sodiem.
- 27 Vispirms ir jākonstatē, ka *Sąd Najwyższy* lūdz Tiesai interpretēt Regulas Nr. 1973/2004 138. panta 1. punktu, jo “ne bis in idem” princips, kas ir ietverts Kriminālprocesa kodeksa 17. panta 1. punkta 7. apakšpunktā, pamatlietā var tikt piemērots tikai tad, ja šajā 138. panta 1. punktā paredzētos pasākumus var kvalificēt kā krimināltiesiska rakstura sodus.

- 28 Šajā ziņā jāatgādina, ka Tiesa ir jau nospriedusi, ka kopējās lauksaimniecības politikas tiesiskajā regulējumā paredzētajiem sodiem, kā, piemēram, islaicīgai atbalsta shēmas nepiemērošanai saimnieciskās darbības subjektam, nav krimināltiesiska rakstura (skat. 1987. gada 18. novembra spriedumu lietā 137/85 *Maizena u.c., Recueil*, 4587. lpp., 13. punkts; 1992. gada 27. oktobra spriedumu lietā C-240/90 *Vācija/Komisija, Recueil*, I-5383. lpp., 25. punkts, kā arī 2002. gada 11. jūlija spriedumu lietā C-210/00 *Kāserei Champignon Hofmeister, Recueil*, I-6453. lpp., 43. punkts).
- 29 Tiesa būtībā atzina, ka šāda atbalsta shēmas nepiemērošana ir nepieciešama, lai novērstu tos daudzus pārkāpumus, kas tiek izdarīti saistībā ar atbalstu lauksaimniecībai un kas saistībā ar to radīto Savienības budžeta ievērojamo slogu var ierobežot tos pasākumus, ko šajā nozarē veic iestādes, lai stabilizētu tirgus situāciju, atbalstītu lauksaimnieku dzīves līmeni un rūpētos par patērētāju apgādāšanu ar precēm par samērīgām cenām (skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Kāserei Champignon Hofmeister*, 38. punkts).
- 30 Sava vērtējuma pamatojumam Tiesa arī norādīja, ka pārkāptās tiesību normas attiecas vienīgi uz saimnieciskās darbības subjektiem, kuri labprātīgi bija izlēmuši izmantot lauksaimniecības nozares atbalsta shēmu (skat. iepriekš minētos spriedumus lietā *Maizena u.c.*, 13. punkts; lietā *Vācija/Komisija*, 26. punkts, kā arī lietā *Kāserei Champignon Hofmeister*, 41. punkts). Tā arī norādīja, ka, tā kā atbalsts Savienības atbalsta shēmas ietvaros ir sniedzams tikai tad, ja tā saņēmējs garantē absolūtu godīgumu un uzticamību, sods, kas tiek piemērots par šo prasību neievērošanu, ir īpašs administratīva veida pasākums, kas ir atbalsta shēmas sastāvdaļa un kura mērķis ir garantēt, lai Savienības publiskie līdzekļi tiktu finansiāli pārvaldīti atbilstoši noteikumiem (iepriekš minētais spriedums lietā *Kāserei Champignon Hofmeister*, 41. punkts).
- 31 Nekas neliecina par to, ka saistībā ar Regulas Nr. 1973/2004 138. panta 1. punkta otrajā un trešajā daļā paredzētajiem pasākumiem būtu sniedzama citāda atbilde.
- 32 Nav ticis apstrīdēts, ka tikai tiem saimnieciskās darbības subjektiem, kuri ir iesnieguši pieteikumu, lai izmantotu ar Regulu Nr. 1973/2004 izveidoto atbalsta shēmu, var tikt piemēroti šīs regulas 138. panta 1. punkta otrajā un trešajā daļā paredzētie pasākumi, ja izrādās, ka informācija, kuru šie saimnieciskās darbības subjekti ir norādījuši pieteikumu pamatošanai, ir kļūdaina. Turklāt arī šie pasākumi ir īpašs administratīva rakstura pasākums, kurš ir konkrētas atbalsta shēmas neatņemama sastāvdaļa un kura mērķis ir garantēt, lai Savienības publiskie līdzekļi tiktu finansiāli pārvaldīti atbilstoši noteikumiem.
- 33 Šajā ziņā vispirms ir jānorāda, ka no Regulas Nr. 2988/95 1. panta – kurā ir noteikts visām Kopienas politikas jomām vienots tiesību normu kopums – izriet, ka jebkurš Savienības tiesību normas pārkāpums, ko rada kāda saimnieciskās darbības subjekta rīcība vai nolaidība, kas kaitē vai varētu kaitēt Savienības budžetam vai tās pārvaldītajiem budžetiem, ir atzīstams par “pārkāpumu” un rada pamatu “administratīvo pasākumu un sodu” piemērošanai.
- 34 Turpinot – no Regulas Nr. 2988/95 5. panta 1. punkta c) un d) apakšpunkta izriet, ka ar Kopienas noteikumiem piešķirta labuma pilnīga vai daļēja atcelšana, pat ja saimnieciskās darbības subjekts nelikumīgi iedzīvojies tikai no kādas labuma daļas, kā arī labuma uzteikšana vai atcelšana uz kādu laiku pēc pārkāpuma izdarīšanas ir uzskatāma par administratīvu sodu. Šie divi gadījumi ir paredzēti Regulas Nr. 1973/2004 138. panta 1. punktā.
- 35 Visbeidzot, kaut arī Regulas Nr. 2988/95 6. panta 1.–4. punktā ir ietverti noteikumi par valstī ierosinātā kriminālprocesa ņemšanu vērā atbilstoši Savienības tiesībām ierosinātajā administratīvajā procesā, no šīs regulas preambulas devītā apsvēruma un 6. panta 5. punkta izriet, ka administratīvie sodi, kas noteikti, istenojot kopējās lauksaimniecības politikas mērķus, ir atbalsta shēmu būtiska sastāvdaļa, ka tiem ir pašiem savs mērķis un ka tos var piemērot neatkarīgi no iespējamajiem kriminālsodiem, ja un ciktāl tie nav līdzvērtīgi šādiem sodiem.
- 36 Regulas Nr. 1973/2004 138. panta 1. punkta otrajā un trešajā daļā paredzēto pasākumu administratīvo raksturu nevar atspēkot ar Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūru attiecībā uz jēdzienu “kriminālprocess” 7. protokola 4. panta 1. punkta izpratnē, uz kuru ir atsaukusies iesniedzējtiesa.

- 37 Saskaņā ar šo judikatūru nozīme šajā ziņā ir trīs kritērijiem. Pirmais no tiem ir attiecīgā pārkāpuma juridiskā kvalifikācija valsts tiesībās, otrais ir pats pārkāpuma veids un trešais – soda veids un tā smaguma pakāpe, ko attiecīgā persona riskē uzņemties (it īpaši skat. Eiropas Cilvēktiesību tiesas 1976. gada 8. jūnija spriedumu lietā *Engel* u.c. pret Nīderlandi, A sērija, Nr. 22, 80.–82. punkts, kā arī 2009. gada 10. februāra spriedumu lietā *Zolotoukhine* pret Krieviju, prasības pieteikums Nr. 14939/03, 52. un 53. punkts).
- 38 Saistībā ar pirmo no minētajiem kritērijiem ir jānorāda, ka atbilstoši Savienības tiesībām, kas šajā gadījumā ir pielīdzināmas “valsts tiesībām” Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūras izpratnē, Regulas Nr. 1973/2004 138. panta 1. punktā paredzētie pasākumi nav uzskatāmi par krimināltiesiska rakstura pasākumiem.
- 39 Saistībā ar otro no minētajiem kritērijiem ir jāizvērtē, vai attiecīgajam saimnieciskās darbības subjektam piemērotajam sodam ir galvenokārt represīvs mērķis.
- 40 Šajā gadījumā no šī sprieduma 28.–32. punktā veiktās analīzes izriet, ka Regulas Nr. 1973/2004 138. panta 1. punkta otrajā un trešajā daļā paredzētie pasākumi ir piemērojami tikai attiecībā uz tiem saimnieciskās darbības subjektiem, kuri vēlas izmantot ar šo regulu ieviesto atbalsta shēmu, un ka šo pasākumu mērķis nav represīvs, bet galvenokārt ir saistīts ar Savienības publisko līdzekļu pārvaldības aizsardzību, paredzot islaicīgu tāda saņēmēja izslēgšanu, kurš savā atbalsta pieteikumā ir norādījis nepareizas ziņas.
- 41 Kā savu secinājumu 65. punktā minējusi ģenerālvokāte, uz to, ka iepriekš minētajiem pasākumiem nav represīva rakstura, norāda arī tas, ka atbalsta apmēra samazinājuma, kas lauksaimniekam var tikt izmaksāts pēc gada, kurā tika konstatēts pārkāpums, sekojošajos gados, priekšnosacījums ir pieteikuma par šiem gadiem iesniegšana. Tādējādi, ja lauksaimnieks nākamajos gados neiesniedz pieteikumu, sods, kas tam var tikt piemērots atbilstoši Regulas Nr. 1973/2004 138. panta 1. punktam, kļūst neefektīvs. Tas tā ir arī tad, ja šis lauksaimnieks vairs neatbilst nosacījumiem atbalsta saņemšanai. Visbeidzot sods kļūst daļēji neefektīvs arī tad, ja atbalsta summa, uz kuru lauksaimniekam nākamajos gados var būt tiesības, ir mazāka par summu, kas ir ieturama no attiecīgās atbalsta summas atbilstoši nelikumīgi saņemtā atbalsta samazināšanas pasākumam.
- 42 No tā izriet, ka ar šī sprieduma 37. punktā minēto otro kritēriju nav pietiekami, lai atzītu, ka Regulas Nr. 1973/2004 138. panta 1. punktā paredzētajiem pasākumiem ir krimināltiesisks raksturs.
- 43 Saistībā ar trešo kritēriju papildus tam, kas jau ir norādīts šī sprieduma 41. punktā, ir jāmin, ka Regulas Nr. 1973/2004 138. panta 1. punkta otrajā un trešajā daļā paredzēto sodu vienīgās sekas ir tādas, ka attiecīgajam lauksaimniekam tiek liegta iespēja saņemt atbalstu.
- 44 Līdz ar to šie sodi nevar tikt pielīdzināti krimināltiesiska rakstura sodiem, pamatojoties uz šī sprieduma 37. punktā minēto trešo kritēriju.
- 45 No visiem iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka raksturiezīmes, kas piemīt Regulas Nr. 1973/2004 138. panta 1. punktā paredzētajiem sodiem, neļauj secināt, ka šie sodi būtu kvalificējami kā krimināltiesiska rakstura sodi.
- 46 Līdz ar to uz uzdoto jautājumu ir jāatbild, ka Regulas Nr. 1973/2004 138. panta 1. punkts ir interpretējams tādējādi, ka šī noteikuma otrajā un trešajā daļā paredzētie pasākumi – atbilstoši kuriem lauksaimnieks nesaņem atbalstu par gadu, kurā tas ir nepatiesi deklarējis platību, par kuru tam ir tiesības pretendēt uz atbalstu, un par summu, kas atbilst starpībai starp deklarēto platību un apstiprināto platību, tiek samazināts tā atbalsta apmērs, uz kuru tam būtu bijušas tiesības pretendēt nākamajos trīs kalendārajos gados, – nav uzskatāmi par krimināltiesiska rakstura sodiem.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 47 Attiecībā uz lietas dalībniekiem šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēti lietas dalībnieku izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (virspalāta) nospriež:

Komisijas 2004. gada 29. oktobra Regulas (EK) Nr. 1973/2004, ar kuru nosaka sīki izstrādātus noteikumus Padomes Regulas (EK) Nr. 1782/2003 piemērošanai attiecībā uz šīs Regulas IV un IV a) sadaļā minētajām atbalsta shēmām un atmatā atstātas zemes izmantošanu izejvielu ražošanai, 138. panta 1. punkts ir interpretējams tādējādi, ka šī noteikuma otrajā un trešajā daļā paredzētie pasākumi – atbilstoši kuriem lauksaimnieks nesāņem atbalstu par gadu, kurā tas ir nepatiesi deklarējis platību, par kuru tam ir tiesības pretendēt uz atbalstu, un par summu, kas atbilst starpībai starp deklarēto platību un apstiprināto platību, tiek samazināts tā atbalsta apmērs, uz kuru tam būtu bijušas tiesības pretendēt nākamajos trīs kalendārajos gados, – nav uzskatāmi par krimināltiesiska rakstura sodiem.

[Paraksti]